

עירובין עו

משה שווערד

1. תוספות מסכת עירובין דף עה עמוד ב

ורבי יוחנן סבר בית שער דיחיד לא הוי בית שער - והא דאמר בפ' כיצד משתתפין (לקמן דף פה:) כל מקום שאמרו חכמים הדר שם אינו אוסר הנותן שם עירובו אינו עירוב חוץ מבית שער דיחיד פי' דאף על גב דהדר שם אינו אוסר הנותן שם עירובו הוי עירוב אתי נמי כר' יוחנן דהתם איירי בבית שער דחצר כדפי' שם בקונטרס דאינו עשוי לדירה אבל הכא העשוי לדירה אוסר.

2. חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף עה עמוד ב

מר סבר בית שער דיחיד הוי בית שער ומר סבר לא הוי בית שער. כתב הראב"ד ז"ל אע"ג דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן הכא הלכה כשמואל משום דקאי רב כשמואל, וכדאמרי' לקמן בפ' כיצד משתתפין [פה ב'] אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאמרו חכמים הדר שם אינו אוסר עליו הנותן שם את עירובו אין עירובו עירוב חוץ מבית שער דיחיד דאלמא בית שער דיחיד הדר שם אינו אוסר ואין צריך ליתן עירוב, וזה כשיטתו של הראב"ד ז"ל שפוסק כרב ושמואל לגבי ר' יוחנן כשאר רבים דעלמא לגבי יחיד ולא אמרו שמואל ור' יוחנן ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אלא בשלא נחלק עליו אלא האחד מהם, אבל הגאונים ז"ל פסקו בכל מקום כר' יוחנן ואפילו במקום שניהם, ובתוספות כתבו דההיא דרב אפילו כר' יוחנן אתיא דההוא בית שער היינו בית שער דחצר שאינו עשוי לדירה אלא לבית שער וכי הא דאמרי' לעיל מי שיש לו בית שער אכסדרה ומרפסת בחצר חבירו אינו אוסר, אבל האי דהכא דשני בתים זו לפניו מזו שהחיצון עשוי לדירה לא הוי כשאר בית שער דיחיד והדר שם אוסר, ונראין דבריהם מדקאמר רב כל מקום שאמרו חכמים הדר שם אינו אוסר עליו דמשמע דמלתא פשיטא היא לכולי עלמא והלכך בשני בתים זו לפניו מזו אפילו החיצון אוסר כיון דעשוי לדירה ואינו בית שער אלא ליחיד:

3. חידושי הרישב"א מסכת עירובין דף עה עמוד ב

במאי קמפליגי כו'. פרש"י ז"ל דדוקא בהאי שהוא בית עשוי לדירה אבל בבית שער דעלמא שאינו עשוי לדירה דכו"ע אינו אוסר ואע"פ שדרין שם וכדתניא לעיל (ע"ב ב') בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר וסתם בית שער דיחיד הוא, נמעתה הא דאמר רב יהודה אמר רב בפרק כיצד משתתפין (לקמן פ"ה ב') חוץ מבית שער דיחיד דאלמא בית שער דיחיד אינו אוסר, אפילו כר' יוחנן היא ולא משום דס"ל כשמואל דדעת רבים, הלכך אפילו תימא דכי פליגי ר' יוחנן על רב ושמואל תרווייהו אין הלכה כר' יוחנן כמו שסובר הראב"ד ז"ל, הכא הלכה כר' יוחנן דלא קאי רב עם שמואל, וכל שכן לדעת הגאונים ז"ל שאומרים דהלכה כר' יוחנן אפילו לגבי רב ושמואל תרווייהו.

4. תוספות מסכת עירובין דף עו עמוד א

אמצעי הוה ליה בית שמניחין כו' - נראה דאפי' יתנו העירוב באחד הבתים הסמוכים לחצירות או אפילו באחד מבתי החצירות אלו ג' בתים אין צריכין ליתן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב דרך עליהן לחצר אחרת.

5. חידושי הרישב"א מסכת עירובין דף עו עמוד א

בדיק להו רחבה לרבנן. פי' הא מיירי בשעירבה כל חצר לעצמה ויש לכל אחת זכות בבתים ההם שפתוחים לה, וכל אחת מהן נותנת העירוב בבית הסמוך לחבירתה ועושה מן הבית הסמוך לה בית שער, נמצא כל בית ובית מהם שזו. עושה אותו בית שער וזו עושה אותו בית שמניחין בו עירוב דבעינן דלא ליהוי בית שער, ובודאי כל שאתה עושה אותו בית אסור לטלטל ולהכניס ולהוציא לשם שהרי לא עירבו אותו, ואם אתה אומר לזה שהבית הסמוכה (לא) [לו] נידונית כבית נמצא שעירובו רחוק ממנו שהרי הבית האסור מפסיק בינו ובין עירובו ואי אפשר לו להביאו אצלו, ודוק.

6. תוספות מסכת עירובין דף עו עמוד א

שניהם קנו עירוב – [1] מתוך פי' הקונטרס משמע דאיירי בעירובי תחומין וקשה דבפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) משמע דלא איירי רבא בתרוייהו בעירובי חצירות ובעירובי תחומין דמשני לא קשיא כאן בעירובי חצירות כאן בעירובי תחומין וא"כ לפירוש הקונטרס בעירובי חצירות לא קנו וקשה דא"כ מאי פריך הכא מדרבא [2] ונראה כפירוש רבינו חננאל דרבא איירי בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין דחמירי לא קנו והשתא פריך שפיר ולשון צא דקאמר צא וערב עלינו שייך אפי' בעיר כמו צא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פג.).

• חידושי הרישב"א מסכת עירובין דף עו עמוד א

והא דקאמר צא וערב עלינו, צא וגבה את העירוב קאמר כדאמרינן בעלמא צא ושכור פועלים, צא תן לו, ודבר הלמד מענינו הוא דכולה שמעתין ופירקין בעירובי חצירות הוא, וכן פירשו בתוספות בכאן ובמסכת שבת, אבל רש"י ז"ל פירשה לזו בפרק במה מדליקין בעירובי תחומין ואינו מחזור מן הטעמים שכתבנו וכבר כתבנוה שם בס"ד.

7. תוספות הרא"ש מסכת עירובין דף עו עמוד א

ומאי שנא וכו'. לכאורה משמע דרבא איירי בעירובי חצירות כיון דעל עירובי חצירות מייתי לה אבל בתחומין דחמירי טפי לא קנה, ובתרוייהו לא מיתוקמא מילתיה דרבא דבהדיא אמרינן בסוף במה מדליקין כאן בעירובי תחומין כאן בעירובי חצירות ויותר ראוי להחמיר בעירובי תחומין דיש להם אסמכתא מקרא, ומיהו מתוך לשון רש"י משמע דרבא איירי בעירובי תחומין שפירש לענין קניית שביתה ובסוף במה מדליקין פירש כן, ולשון צא משמע קצת [כפירושן] (בהדיא) דמשמע צא חוץ לעיר. ופרש"י שם דרבא סבר כרבי יוסי דאמר ספק עירוב כשר, וקשה דלעיל פ' בכל מערבין משמע דלא קאמר ספק עירוב כשר אלא היכא דאיכא חזקה, ועוד אי בעירובי תחומין איירי אבל בעירובי חצירות לא קנה א"כ מאי קא פריך הכא מאי שנא מדרבא, ונראה כמו שפירש שם ר"ח דבעירובי חצירות איירי ולשון צא דנקט שייך אפילו בעיר עצמה כלומר צא לגבות העירוב כמו צא ושכור לנו פועלים.

8. חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף עו עמוד א

ויש מפרשים דהכא בעירובי חצירות קאמר דלא קא מקנא רשותא אלא עירובי רשותא בלחוד ואפילו בספק חשיכה ספק אינה חשיכה מערבין לכתחלה וכדתנן בשלהי במה מדליקין ואוקימנא לה התם בעירובי חצירות, וקיל נמי דאפילו זה שעירב עליו מבעוד יום ונאכל עירובו בין השמשות עירובו ערוב אע"פ שעדיין הוא זמן הראוי לערב בו לכתחלה, אבל בעירובי תחומין לא דכיון ששנינו שם שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם דמשמע עם חשיכה אין הא ספק חשיכה לא וכדדייקנן התם בגמרא ואוקימנא בעירובי תחומין דאלמא עירובי תחומין אין מערבין בבין השמשות הלכך אפילו עבר ועירב אין עירובו עירוב, אלא הכא בעירובי חצירות ודבר הלמד מענינו הוא דהכא בעירוב חצירות קיימינן, וכן פר"ח ז"ל בפרק במה מדליקין, וכן פירשו כאן בתוספות, ולשון צא דנקט רבא שייך נמי אפילו גבי חצירות כלומר צא וגבה את העירוב, כמו צא ושכור פועלים, צא תן לו [ב"מ טז ב'], אבל רש"י ז"ל פירשה בעירובי תחומין, וכן פירשה הרמב"ם ז"ל, וכתב רש"י ז"ל שם בפ' במה מדליקין דרבא כר' יוסי אמרה, וכבר כתבנו שאינה דומה לה, ודברי ר"ח ז"ל עיקר:

9. רש"י מסכת עירובין דף עו עמוד א

לא מינכרא מילתא - ולא הווי מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא, אבל הנך בתים - הא קיימי קמן, ואי משוינן הכא הכי והכא הכי - הויין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא, ולא ניתן פה לצדוקים לרדות.

10. מהר"ץ חיות מסכת עירובין דף עו עמוד א

רש"י ד"ה לא מינכרא מלתא וכו'. והויין מילי דרבנן כחוכא ואיטלולא. נ"ב כן הוא לעיל ס"ח ע"ב. ומ"ש רש"י ולא ניתן פה לצדוקים לרדות. כן הוא במשנה (פרה פ"ג מ"ב) ובש"ס (יומא מ' ע"ב). והפי' ספק ימא ספק לילה לא מנכרא מילתא כבר כתבתי לעיל בהגהות למסכת שבת. דבין השמשות יש ג"כ ספק חציו מן היום. וחציו מן הלילה ולא הוי תרתי דסתרי אהדי. אע"פ שהניח אדם א' עירוב לשניהם בבין השמשות ועיין ריטב"א כאן:

11. שערים מצויינים בהלכה

לא מינכרא מילתא. פרש"י ולא הוה מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא, אבל הנך בתים כו', ואי משוינן הכא הכי והכא הכי, הויין מילי דרבנן כחוכא ואיטלולא, ולא ניתן פה לצדוקים לרדות. כוונת רש"י בתיבות אלו "ולא ניתן פה לצדוקים לרדות", דמצינו במס' יומא (מ:) ששאלו לרע"ק, אם עלה הגורל לה' בשמאל, אי מותר להחליפו לימין, והשיב אל תתנו מקום לצדוקים לרדות, ופרש"י התלמידים החולקים על התורה, שירדו וימשלו בכם לקפח אתכם בדברים, שיאמרו לפי רצונכם אתם עושים הכל, וה"נ כאן יש ליוהר בזה. ועי' ברשב"ם

במס' ב"ב (לא: ד"ה לזילותא) דזילותא דבי דינא היינו שילגלגו הבריות על ב"ד על שסותרין את דיניהן ודמי לחוכא ואיטלולא. ועי' ברש"י במס' ערכין (ט. ד"ה קדים) שכתב בזה"ל, ומרנני עלמא בתר רבנן כל מה דבעי עבדי.

12. ספר פרי חדש על יו"ד - סימן קי כללי ספק ספיקא

[ג] גרסינן בפ"ק דב"ק דף י"א ע"א אר"א שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני מונין לו מן הראשון א"ל רבה מה דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון כו' וכתבו בתוספות דקא מטהרת לה מראשון פי' שסופרת י"ד של נקבה מראשון והדמים שתראה בט"ו יהיו טהורין וא"ת ואמאי לא יהיו טהורין דילמא ביום ראשון יצא ראשו או רובו ואפי' לא יצא דילמא הוא זכר וי"ל דלא מצי למשרי בס"ס דהוה תרי קולי דסותרן אהדדי שאם תראה יום מ"א תשתרי נמי מס"ס דשמא לא יצא רובו ביום ראשון ואפי' יצא רוב דילמא נקבה היא והשתא בתחלה התרנו משום דשמא זכר השתא נתירנו משום שמא נקבה הרי ממ"נ נעשה איסור וכה"ג תנן בהמפלת תשב לזכר ולנקבה ולנדה אף על גב דכל איסור באפיה נפשיה הוי ס"ס וכ"כ נמי בפ' המפלת דף כ"ז וכ"ט ע"א ומייתי לה מהרי"ט ח"ב בס"י ב' ע"ש באופן דשמעינן מדברי התוספות דהיכא דאיכא ס"ס דאית ביה תרי קולי דסותרן אהדדי לא מקרי ס"ס ובתרווייהו אזלינן לחומרא. ומיהו במידי דרבנן דקי"ל ספקא דרבנן לקולא אף דאיכא תרתי דסותרו לתרי גברי ש"ד וה"מ היכא דלא מינכרא מילתא כגון ספק יממא ספק ליליא אבל במידי דאיתיה קמן מיחזו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא שרינן כדאיתא בפ' ב"מ ובס"פ הדר ע"ש

13. ספר דבר אברהם - חלק ב - סימן כה

(ה) עוד נסתפק כת"ר במאי דאמרינן התם בשבת (דף קל"ו) במת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן היא אינה חולצת דסמכינן ארבנן דפליגי ארשב"ג מה יהא דינה לענין אבלות, דקיי"ל בעלמא מת בתוך ל' אין מתאבלין עליו אא"כ קים לן שכלו לו חדשיו הכא מאי, דאם לא תתאבל הוי כתרי קולי דסותרי אהדדי. הנה עניני הספקות עמוקים ורחבים מאד ולא אנחות עכשיו לבירורן, ורק בנגיעה קלה אגע באיזה הערות אשר עלו על דעתי מקופיא:

הנה כבר השרישנו הפר"ח בכללי ס"ס אות ג' דבספקא דרבנן אזלינן לקולא אפילו בתרתי דסותרי לתרי גברי, וראייתו מס"פ הדר (דף ע"ו) דאמר רבא אמרו לו שנים צא וערוב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ולאחד עירב עליו בין השמשות זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו ביהש"מ וזה שעירב עליו ביהש"מ נאכל עירובו משתחשך שניהם קנו עירוב, הרי דאע"ג דסותרי אהדדי מקילינן לתרי גברי. ופשוט הוא דזהו רק לתרי גברי ולא לאדם אחד דממ"נ איסורא קעביד, כעין שכתבו התוס' כתובות (דף כ"ז ע"א ד"ה ואם נשא) גבי שני שבילין דלא שיאכלם אדם אחד דאם כן יאכל ודאי טומאה ושני לן בין חד גברא לתרי גברי. ולפי"ז נראה לכאורה פשוט דאם באו לשאול אמו של הילד המת שנתקדשה לכהן ואחיו מן האם [דאחיו מן האב לא משכחת לה שהרי בזקוקה ליבום קיימין] דהוה תרי גברי לדידה מקילינן דאינה חולצת ולאחיו מקילינן דאינן מתאבלין [ובבאו לשאול בב"א צ"ע], אבל האם עצמה חייבת להתאבל דאל"ה הוי תרי קולי דסותרי אהדדי בחד גברא וממ"נ איסורא קעבדה: אמנם לכאורה יש לדחות ראייתו של הפר"ח דדילמא גם באיסורא דרבנן לא מקילינן בתרי קולי דסותרי אהדדי ואפילו לתרי גברי וההיא דעירובין שאני שהקילו בעירוב כמבואר בכ"ד. ואפ"ל דמ"מ משם ראי',

דאמרינן התם בדיק להו רחבה לרבנן שני חצירות ושני בתים ביניהם זה בא דרך זה ונתן ערובו בזה וזה בא דרך זה ונתן ערובו בזה קנו עירוב או לא כו' אמרו לי' שניהם לא קנו עירוב מה נפשך כו' ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אמרו לו שנים צא וערב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ולאחד עירב עליו ביהש"מ כו' שניהם קנו עירוב כו', ובההיא דשני חצירות אין לדון כבר כדיני עירוב לקולא אלא דמיא למחיצות דלא דיינינן בהו אפילו לענין ערוב לקולא ולא אמרינן בהו הלכה כדברי המקיל בעירוב כמבואר ברא"ש עירובין (פ"ב סי' ד') ובריב"ש (סי' ת"ה), ואם כן קשה מאי פריך הש"ס מדרבא דילמא ההיא דרבא שאני דהקילו בעירוב מה שאין כן בשני חצירות דהוי ככל שאר מילי דרבנן, אע"כ דליכא למיפלג ביניהו ולא מידי ומסייע לי' להפר"ח. אך אם ראייתו של הפר"ח נכונה הנה על הש"ס גופי' תסוב קושייתנו אמאי לא דחי לה באמת הכי. ואולי י"ל דלא מקילינן בערוב אלא בספיקות שבדיני עירוב גופא משא"כ הכא דביהש"מ ספקא דעלמא הוא ולא בענין עירוב, וצ"ע:

14. מרומי שדה מסכת עירובין דף עו עמוד א

במשנה. חלון שבין שתי חצרות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים כו'. כן הלשון בכולי פירקא. וקשה לי ליתני אם רצו מערבין זה עם זה, ומה לי אם עירבו כל אחד בפני עצמו או לא. ונראה דקמ"ל דאם לא עירבו כל אחד בפני עצמו, אין צריך לערב החצרות כלל, שהרי אפילו לרבנן הוי חצרות רשות לעצמן כדאי' להלן דף צ"א, ומכאן למד רב יהודא שם. ועי' בפירש"י שם איך שנדחק בזה. ולדברינו מבואר יפה. והא פשיטא דסתם משנתנו אתי כרבנן, מדתנן בסמוך ובלבד שלא יורידו למטן, וכמוש"כ התוס' דלרבנן ודאי בעירבו אסור מחצר לחצר:

15. מגדים חדשים

חלון שבין ב' חצירות ד' על ד'. [נטור וטור] (סימן שעז ס"ד) איתא, אין שתי חצרות יכולות לערב יחד אלא"כ יהא פתח ביניהם או חלון שיש בו ד' על ד' טפחים כו' ע"ש. והנה מה שהוסיפו הטור והסו"ע גם פתח, כ"ה במשנה להלן (עו ב) נפרטה הכותל עד עשר אמות אם רצו מערבין אחד מפני שהוא כפתח, וכמו שז"ל בביאור הגר"א שם. וע"ע לעיל (יו א, ע' ב) עירב דרך הפתח כו' דרך החלון כו'. [ובחידושי המאירי כאן כתב, אין ספק שאם חלון ד' על ד' עושה החצרות כאחת משום שנקרא פתח, כ"ש וכ"ש פתח גמור שביניהם עושה אותן כאחת כו', ומתוך שדבר זה היה פשוט לא הוצרך התנא להזכיר פתח כלל ע"ש.

16. שערים מצויינים בהלכה

אבל לענין פתחא, אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב כו'. עי' בגמ' לעיל (סח:): המת בבית כו' חישב להוציא באחד מהן או בחלון שיש בו ד' על ד' מציל על כל הפתחים, ופרש"י דפחות מד' על ד' אינו חשוב להציל את השאר. וכך איתא במס' אהלות (פ"ג מ"ו) דשיעור פתח למת הוא בארבעה טפחים להציל הטומאה כו'.

17. ביאור הלכה סימן שעב ד"ה א"כ

א"כ יהא פתח ביניהם או חלון שיש בו דע"ד טפחים - עיין בח"א כלל ע"ב דמשמע דהוא סובר דבפתח ג"כ די שיעור קטן כזה אכן מפירוש ר"ח בסוגיא דף ע"ה ע"ב ד"ה עוד שאלו חקק בכותל וכו' משמע שם דבפתח לא מהני שיעור זה דכיון דעשוי למיעל ולמיפק בגויה תמיד צריך שיהיה מלא קומתו ע"ש ואף שיש שם עוד פירושים אחרים בסוגיא עיין ברש"י וריטב"א מ"מ נראה שצריך לחוש גם לדברי ר"ח בזה שאפשר שגם הם ס"ל דיש חילוק בין חלון לפתח דבפתח בעינן שיהא ראוי לפתח לכנוס ולצאת בו ומ"מ נראה דגם לפיר"ח יהיה די בחלל הפתח שיש בו עשרה טפחים דביעור זה מקרי פתח לענין מזוזה [עיין יו"ד סי' רפ"ז] ומה שאמרו שם מלא קומתו אפשר דכונתם ג"כ לשיעור זה וגם מפירוש"י שם ד"ה בעשרה מוכח דשיעור פתח הוא עשרה טפחים ולא יותר:

18. שפת אמת מסכת עירובין דף עו עמוד א

בגמ' לימא תנן סתמא כרשב"ג כו' קצת קשה לס"ד בגמ' הא כ' הפוס' דאין אמרין לבוד להחמיר, [כמ"ש בד"מ בה' יו"ט (סי' תק"ב) וע"ש במג"א] וא"כ גם לרשב"ג פחות מד' למה אין מערבין א', ונראה דגם בס"ד ידעו דעיקר הטעם משום דבפחות מד' לאו חשיבות הוא אלא דס"ל דלרבנן דנפיק מתורת לבוד חשוב הוא, וכ"מ לשון התוס' בד"ה לימא ע"ש דלא כתבו בקיצור דתליא בלבוד עצמו ע"ש:

• תוספות מסכת עירובין דף עו עמוד א

לימא תנן סתמא כרשב"ג - דקס"ד דלרבנן כיון דבג' יוצא מתורת לבוד חשוב פתח

19. תוספות מסכת עירובין דף עו עמוד א

הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה - ואגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה.

20. שפת אמת מסכת עירובין דף עו עמוד א

שם בגמ' צריך שיהי' בהיקפו, ע"י פ"ר רש"י וכוונתו הוא דקמ"ל ר"י דלא סגי שנכנס עיגול במשך ד' בלבד אלא שיכנסו עיגול במשך ו' ומשהו, היינו כל הוספות צד א' שניתוסף בכל צד של הריבוע עיגול מיוחד, ואורך כל א' מהד' עיגולים שבד' הצדדים הם משך ו' ולכך יכנס זה המשך תוך עשרה ועוד משהו, וז"ש רש"י בכל צד טפח יותר משיעור ד"ט והיינו ו' ומשהו בהיקפו שהוא חלק ד' מכל ההיקף:

21. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף עו עמוד ב

והנכון בעיני כי דברי דיני דקסרי ודברי ר' יוחנן אמת אלא שאמרו במליצה וחיידה שכן דרך בעלי החשבון לדבר...

22. יד בנימין

שם בגמ', אצל חלון שבין ב' בתים אפי' למעלה מעשרה נמי אם ר"ו מערבין אחד מ"ט ביתא כמאן דמלי דמי, ז"צ לכאוי מאי שייכא כאן טעם ד"ביתא כמאן דמליא" לענין שיעור אפי' למעלה מעשרה, ונמשג"צ סי' טע"ב סקל"ה כ' ח"ל: "לפי שהבית כיון שהוא מקורה הרי הוא כמלא והרי זה כאילו אין החלון גבוה י"ט כיון שהבית כולו ממולא" עכ"ל. וועדיין ז"צ דהא כל הענין דבעי' תוך י"ט הוא משום דלמעלה מעשרה לא נח תשמישת' ואין דרך להשתמש מזה לזה (דהא אפי' לא תהי' הכותל כולו יותר מ"ט הוי מחיצה מעלייתא וכדפירש"י), וא"כ מאי יועיל שהוא מקורה.

ואולם ראיתי ברבינו יונתן ז"ל דאסברה לן ח"ל: "אצל כותל שבתוך הבית שהוא מקורה אמרי' ביתא כמאן דמליא כו' לפי שדרך הבית להשיב ספקלים או מיצות סביבות הבית וא"כ אפי' למעלה מ"י מערבין אחד שהרי כלמטה הוא נחשב ויחא חשמישתא" עכ"ל וכ"ה ברע"ב, (ועו' בליקוט' למשניות).

23. יד בנימין

ודע עוד דמה שחלון בין צ' בתים לריך עירוב
(לטלטל מצית לבית חצירו) מיירי שלא
עירבו בחצר דאי עירבו בחצר הרי ממילא רשות
אחד הוא ויכול ליכנס לבית חצירו אפי' דרך
חלון שאין צו שיעור הנ"ל, ואפי' דרך חורין,

24. יד בנימין

שם בגמ', לול הפתוח מן בית לעליה כו' כי
אמר' ביתא כמאן דמליא דמי ה"מ
מן הלך וכו', פי' לפי שדרך צעה"צ לשום שידה
חיבה ומגדל סמוכים לכותלים ודרך אותם יכול
להשתמש בחלון שהיא למעלה מי' טפחים אבל
באמצע הבית שאין דרך להיות שום דבר בעולם
כיון דלא ניחא תשמישתייהו אסור לערב ביניהם
כיון שהוא למעלה מי' טפחים, או דילמא לא
שנא דככל ענין אמר' ביתא כמאן דמליא והוי
כמאן דלא גביהא י', ואפי' סולם ארעי לא לריך
ויכולין לערב ביניהם דרך אותו לול וישתמש
ביניהם בדרך טלטול כדרך שאדם דולה מזר
והסתחון לעליון בדרך זריקה — הר"ר יונתן
ז"ל.

25. תפארת ישראל - בועז

ב"ז (א) וב"ב הר"ב. וכ' עלה רבינו הגאון אאמ"ו זנוק"ל, [וה"ל
משמע דגם בבית מקורה, אם חדר מיוחד לב"ה צפ"ט,
לריכין לערב כרתוי"ט, וק"ל א"כ למה נזכר רק עירובי חצרות ומבוי,
ולא עירובי בתים? ואת"ל בית וחצר שוין בדין, וביש עירובי חצרות א"כ

26. תידושי הרישב"א מסכת עירובין דף עו עמוד ב

צריך סולם. פי' מי אמרינן דבאמצע (ו) לא אמרינן כמאן דמלי דמי וכיון שגבוה עשרה שלמים אין מערבין ביניהם
אלא ע"י סולם קבוע שיהא נדון כפתח גמור, ואסיקנא דאינו צריך לא סולם קבוע ולא סולם עראי.

27. ספר מגן אברהם על או"ח סימן שעב:

(א) לכלים וכו'. וכלים ששבתו בבית אסור לטלטל מחצר לקרפף שלא הוקף לדירה אפי' הם של אדם אחד.
(רש"י סוף דף כ"ג ותוס' סוף דף ע"ו) ועמ"ש סי' שנ"ח ס"י והרמב"ם פ"ג מעירובין כתב כל גגות וחצירות
וקרפפות רשות אחת וכו' אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית אלא אם כן עירבו וכו' משמע דעירוב מהני לקרפף
וכ"ש כשהם של אדם אחד וצ"ע דהא בגמ' לא משמע כן וכמש"ל ואפשר דהרמב"ם לא קאי אקרפף ע"ש עמ"ש
ססי' שפ"ט:

1. שו"ת הר צבי אורח חיים ב סימן יג

ישוּב לקוּשיות בסוגיות הגמרא בשבת לד, אמרו לו שנים צא וערב עלינו וכו'.
ע"ד הקושיא בגמרא שבת (דף לד ע"א) אמר רבא אמרו לו שנים צא וערב עלינו, לאחד עירב עליו מבעוד יום ולאחד עירב עליו ביה"ש וכו'. הקשה כת"ר לפירש"י דמירי בעירוב תחומין איך מהני בדיעבד ע"י שליח
הא אין שליח לדבר עבירה, ותירץ דחלות קנין השביתה הוא רק לצד שהוא יום ועל צד זה אין עבירה,
והא דאסור לערובי ערובי תחומין בין השמשות הוא רק מצד ספיקו של לילה ואינו איסור ודאי, ע"כ.
עוד הקשה דלכאורה בין השמשות אינו יכול לברך דהא הוי ספק ברכה לבטלה, וא"כ אין המצוה נעשית
בשלימות ותתבטל השליחות מצד שינוי בשליחות, ושוב מצדד לומר דמכיון דלעבירה אין שליחות ולגבי
המשלח ליכא עבירה והא דשליח מברך הוא בשליחות המשלח ולכן שפיר מברך דעושה המצוה לגבי
דידה אין עבירה, ע"כ.

הנה לדידי נראה דהברכה אינה בשליחות דהא לא מצינו שאחד מברך בשליחות כשאין המשלח שומע
הברכה, ומסתבר דבכל מצוה שנעשית ע"י שליח אע"פ דהשליח מברך מ"מ אין זאת אומרת דחלה
שליחות על הברכה, אלא דכלל הוא במצות הברכה שתקנו על המצות, שכל העושה מצוה בין שהמצוה
שלו של עצמו הוא עושה בין שהמצוה מתיחסת להמשלח הטילו חיוב ברכה על עושה המצוה בפועל ומצות
הברכה חלה על השליח עצמו ואין הברכה בתורת שליחות ואה"נ דהברכה היא מצות השליח ולא של
המשלח כי הוא לאו בר ברכה על מצוה שאינו עושה בפועל, וכן משמע לי מתוך קושית המג"א (סימן תלב ס"ק
ו) שמקשה על ברכת השליח לבדיקת חמץ של אחרים, דכיצד מברך הא אין המצוה עליו לבדוק חמץ של אחרים
ולא דמי לברכת התוקע להוציא אחרים, דשא"ה שהשומע שומע הברכה ויוצא בברכתו, הנה חלוקו של המג"א
בפשוטו הוא, דגבי תקיעה שהשומע יוצא בברכתו הרי שפיר מברך בשביל השומע משא"כ כשאינו כאן שאינו
יוצא בהברכה והברכה היא רק בשביל השליח, מה מקום שיברך על מצוה דלאו דיליה, והנה אם נאמר דכשהוא
שליח על עשיית המצוה נעשה שליח גם על הברכה דחשיב כאילו המשלח בירך בעצמו, מה מקום לקושיית
המג"א, הא הברכה היא בשביל בעל הבית שמחוייב בבדיקה ובברכה ומאי נפ"מ אם בעל המצוה שומע או אינו
שומע, הא לעולם השליח מברך בשביל משלחו, אלא ודאי דהברכה היא של השליח ולא של בעל המצוה, וא"כ
אין כאן שינוי בשליחות.

ומאי דמתרץ קושייתו הראשונה, דבאמת חלות העירוב רק לצד שהוא יום ועל צד זה אינה עבירה, והא דאסור
לערובי בין השמשות הוא רק מצד ספיקו של לילה ואינו איסור ודאי, ע"כ.
לפי"ז לכאורה יקשה אמאי אסור עירובי תחומין בית /בין/ השמשות אם החלות הוא רק לצד שהוא יום לבד,
וא"כ ודאי דאין כאן איסור כלל, וממ"נ אם דאסור מ"מ לעשות עירובי תחומין בין השמשות ואסרו אם יתנה
דחלות השליחות יהיה רק אם יום הוא, א"כ שוב יקשה הא אין שליח לדבר עבירה, דמה בכך דחלות הוא לצד
שהוא יום הרי עובר באיסור אם מערב בבין השמשות, ואם לא אסרו על צד זה יהא שרי גם לכתחילה, והרי זה
מעין תרתי דסתרי, דאם בא לשאול תחילה מורין לו דאסור לערב ולענין אשלד"ע אנו אומרים דאין כאן עבירה.
ולכאורה י"ל בעיקר קושייתו דלא יהא עירוב משום דאין שליח לדבר עבירה, דלחד תירוצא בתוס' ב"מ
ס"ל דאשלד"ע לא מבטל השליחות, ועוד י"ל לשיטת התוס' היכי דהשליח שוגג ישלד"ע, וא"כ נימא
דכאן לא ידע השליח דאסור לערב בין השמשות ושוב לא שייך אשלד"ע.

עוד י"ל עפ"י מה שכתב בספר בית מאיר (אהע"ז סימן ה) על קושיית האחרונים דלמ"ד דיש שליחות לעכו"ם
לחומרא, דא"כ למה הוצרכו לאסור אמירה לעכו"ם משום שבות, ותפ"ל דיאסר מטעם שליחות, ואומר הבית
מאיר דבאיסורי שבת לא שייך לחייבו מטעם שליחות, דכל עיקר קפידת התורה באיסור שבת הוא דקפדה
תורה שהגוף ינוח וישבות, ובעושה מלאכה ע"י שליח אין לחייבו משום שליחות דהרי גופו שבת וינפש,
וכ"כ דחתם סופר (חו"מ סימן קפה) ובישועות יעקב (או"ח סימן רסג). ולפי דבריהם הקושיא דליבטיל
העירוב משום דאין שליח לדבר עבירה לא קשה מידי, דבאיסורי שבת לא אמרינן אשלד"ע דאף בשליחות
אינו עושה כלום ושובת בשבת.

אבל סברא זאת דבשבת לא שייך לומר דהשליחות בטלה מטעם דאין שליח לדבר עבירה, כנראה לאו דכולי
עלמא היא, דהרי המשנה למלך (הלכות גניבה פ"ג ה"ו) מדייק מלשון הרמב"ם שם דבחיוב טביחה ומכירה ע"י
שליח בשבת נהי דמשום טביחה גלי קרא דאשלד"ע והשליחות בטלה אבל משום איסור שבת שוב מתבטלת
השליחות, ולפי דיוקו של המל"מ מוכח כן מהרמב"ם דלא כדפשיטא להו להגאונים הנז' דאיסור שבת אינו נעשה
גורם לבטל השליחות. אמנם מהטור נראה דלא ס"ל כדיוקו של המל"מ, והטור ס"ל אליבא דהרמב"ם דגם בעושה

שליח מפורש לטביחה בשבת ג"כ אין השליחות בטלה, והמל"מ מתמה על הטור שהרי מפורש ברמב"ם הלכות מעילה (פרק ז) דאפילו במעילה דגלי קרא דיש שליח לדבר עבירה, מ"מ אם נתערב בשליחות איסור אחר, נהי דמצד עבירת מעילה יש שליחות, אבל אם איסור אחר מתערב בהשליחות מתבטלת השליחות מטעם דאין שליח לדבר עבירה, ואומר המל"מ שזוהי ראייה נכונה דלא כהטור.

והנה לסברת הגאונים הנז' דמחלקים בין איסור שבת לשאר איסורים אזדא לה הוכחת המל"מ מההיא דמעילה, דשם לא מיירי הרמב"ם באיסור שבת ובשאר איסורי תורה בוודאי סברת המל"מ נכונה מאד דהאיסור החדש דלא גלי קרא דישלד"ע זה מבטל השליחות לגמרי. ולכן במעילה אמר הרמב"ם דכל שנתערב במעילה איסור אחר שוב אמרינן דאין שליח לדבר עבירה, משא"כ בהלכות גניבה באיסור שבת מדבר דמכיון שאין איסור שבת מבטל השליחות לכן חייב על הטביחה אף בכה"ג דעשאו שליח להדיא לטובחה בשבת דאין השליחות בטלה דשבת לא מבטלת השליחות כסברת הגאונים הנז' ובטביחה הרי גלי קרא דיש שליח לדבר עבירה, ונמצא דאין סתירה בין פסקי הרמב"ם מהלכות מעילה להלכות גניבה ודברי הטור צדקו יחדיו.

עוד יש להעיר מההיא דמעילה (דף כא) דבעשיית עירוב לא מיבעיא דין שליחות, יעו"ש, דאיתא שם נתנו על הקוף והוליכו או ע"ג הפיל והוליכו הרי"ז עירוב אלמא קא עבדי שליחותיה, ויעויין בתוס' שם ד"ה נתנו שכתבו אלמא דמתעביד שליחותיה אע"ג דשליח הפיל לאו בר דעת הוא ה"נ חשו"ק דמעילה אתעביד שליחותיה, ועיי"ש בתוס' (דף לא ע"ב, ד"ה כאן) דגם ע"י חשו"ק מהני העירוב וממילא דלא יקשה משליח לדבר עבירה.